

26. Şükrü Öztürk

Emekli Diyanet İşleri Başkanlığı daire başkanı

Eski başkanlarımızdan Dr. Tayyar Altıkulaç ile ilgili pek çok hatıram var. Bunlardan hemen aklıma gelen birkaçını burada zikretmek isterim.

1. Başkanlıkta her üç ayda bir yaptığımız hâfızlık tespit sınavlarından birine girmek üzere müracaat eden bir adayın velisi hocayı tanıyormuş. Çocuğunu sınava getirince kendisini ziyaret edip bu imtihanda ona yardımcı olunmasını rica etmiş. Başkan da hâfız adayına bazı yerlerden okuttuktan sonra çok zayıf olduğunu tespit etmiş. Buna rağmen o tarihte sınavı yapacak komisyon başkanı Turan Baycan'ı arayarak bu adayın adını not ettirmiş ve “Benim özel ricamdır, ilgilenirsen memnun olacağım” demiş.

Turan Bey, ismini aldığı çocuğu sınavda dikkatlice imtihan etmiş ve çok zayıf olduğunu tespit ederek kendisine düşük bir not vermiş ve çocuk başarısız olmuş. Altıkulaç Hoca, sonucu öğrenince beni aradı ve bu konuda olup biteni anlattıktan sonra Turan Bey gibi birini komisyona aldığım için beni, kim rica ederse etsin doğru bir değerlendirme yaptığı için de Turan Baycan'ı tebrik etti. Kanaatimce hocanın bu yaptığı bizi denemektir ve bu denemede biz başarılı olmuştuk.

1976 yılında Kur'ân-ı Kerim'i yüzünden dahi zor okuyan birini Kur'an kursu öğreticilik sınavında kazandırmadım diye beni görevden alan Prof. Dr. Süleyman Ateş'in idarecilik anlayışı nerede, ricasını yerine getirmediğimiz halde doğru iş yaptığımız için bizi tebrik eden Dr. Altıkulaç'ın idarecilik anlayışı nerede? 1976 yılındaki sınavı kazanamayan bu kızların okuyuşlarını Ateş Hoca da görmüş ve “Bunlardan Kur'an kursu hocası olmaz ama bakan böyle istiyor” demişti.

2. Benim Diyanet İşleri Başkanlığı'nda çalıştığım dönemlerde hiçbir iktidarın, bu kurumun yürüttüğü hizmetleri kendi ideolojisine göre yönlendirme gibi bir baskı yaptığına veya bir telkinde bulunduğu şahit olmadım. Bir başka ifade ile söylemek gerekirse, din hizmetleri şöyle yürütülecek, şu fetva verilecek, vaazlarda şu konular işlenecek, şunlar işlenmeyecek gibi bir telkin ve yönlendirme hatırlamıyorum.

Şu da bir Türkiye gerçeğidir ki bütün iktidarlar kurumlarda kadrolaşma gayretine girerler. Personel atamalarında söz sahibi olmaya ve istedikleri kişileri istedikleri görevlere getirmeye çalışırlar. Genelde Diyanet'i de aynı gözle görmek isterler. Ama başkanlarımızdan Altıkulaç, başkanlığı siyasetçilerin bu tür müdahalelerine kapalı tutmak için ne gerekiyorsa yapmıştır. Ancak tasarruflarında çevresindeki arkadaşlarıyla istişareye de önem vermiştir. Her fırsatta personele, “İsteklerinizi başkanlığa usulüne uygun olarak bizzat kendiniz getiriniz, bu konuda adres değişikliği yaparak başka kapılar çalmayınız, özellikle siyaset adamlarıyla başkanlık üzerinde baskı kurmaya çalışmayınız” hatırlatmasında bulunmuştur. Bu konudaki kararlığını uygulamalarıyla da ortaya koymuştur. Ben burada birkaç örnek zikretmek istiyorum.

a) Hazırladığım bir genelge taslağına son şeklini vermek üzere kendisiyle makamında çalışma yapıyorduk. Özel kalemdeki elemanlardan İsmail Fidan içeri girerek, “Efendim Siirt milletvekilleri geldiler, sizinle görüşmek istiyorlar” dedi. Başkan misafirlerin içeri alınması tâlimatını verdikten sonra bana da çalışmamıza devam edeceğimizi söyledi. Vekillerimiz içeri girip selâm ve saygılarını sundular. Kendilerine gösterilen yerlere oturdular. O tarihlerde Batman Siirt iline bağlı bir ilçe idi. Siirt ilinin altı milletvekili de bu ziyarette yer almıştı. Çaylar

söylendi. İstekleri soruldu. Vekillerden biri söz alarak, “başka bir ilçeye atanmış olan Batman müftüsünün yerinde kalmasını” rica etti.

Başkan, “Müftüler buldukları yerlerde benim temsilcilerimdir. Benim temsilcilerimin, benim emirlerimi dinlemeleri gerekir. Ben onlara isteklerini bize iletmek için siyaset ve devlet adamlarımızı rahatsız etmemelerini tembih ettim. Demek ki bu müftü benim emrimi dinlememiş, sizleri rahatsız etmiş. Emrimi dinlemeyen bir kimseyi müftülük makamında da tutamam” deyiverdi. Bununla da kalmayıp hemen onların yanında Personel Dairesi başkanını arayarak, Batman müftüsünün derhal vâiz olarak bir ilçeye nakil onayının hazırlanmasını istedi. Milletvekilleri, “Müftü bize bir şey söylemedi. Bizim gelişimizden onun haberi dahi yoktur” dedilerse de kararından dönmedi. Aslında milletvekillerine konuyu getirenin ve siyasîlerin kapılarında dolaşarak yerinde kalmak isteyen bizzat müftünün kendisi olduğunu bildiği için milletvekillerinin beyanına da inanmamıştı.

b) 12 Eylül 1980 ihtilâlinden sonra kurulan hükümette Diyanet’ten sorumlu devlet bakanlığına getirilen Mehmet Özgüneş bir gün Diyanet İşleri Başkanı Altıkulaç dahil, başkanlığın üst düzey yöneticilerini, bir mevzuat taslağını müzakere etmek üzere makamına çağırılmıştı. Çalışmamız devam ederken telefon çaldı. Bakan bey telefonu aldı ama konuşması sırasında, “Baş üstüne komutanım” sözünü tekrar ediyordu. Telefonu kapatınca da başkana dönerek, “Telefondaki Sedat Celasun Paşa idi. Ankara Müftüsü Hasan Şakir Sancaktar’ın görevden alınmasını istiyor. İlgili memurlarına emir ver de kararnameyi hemen hazırlayıp getirsinler” dedi.

Millî Güvenlik Konseyi üyelerinin emirlerinin akan suları bile durdurduğu bir zamanda, bir konsey üyesi bir şey istemiş, bakan da ona, “Baş üstüne” diye cevap vermişti. Bu emri tebellüğ eden başkanın tepkisi ise hepimizi şaşırtmıştı: “Ankara müftüsü görevinin ehli bir arkadaşımızdır. Benim bildiğim bir kusuru da yoktur. Sayın paşamızın bildiği ne varsa lütfen bize bildirsin. İnceleyim, aleyhinde ileri sürülenler doğru ise, derhal gereğini yaparım. Değilse, -kusura bakmayın- emirle değil bir müftüyü, sıradan bir memurumu dahi görevden almam doğru olmaz.” Bu cevap karşısında bakan kızardı, terledi ve “Toplantı bitmiştir” dedi. Tatsız bir şekilde oradan ayrıldık.

Bir defasında başkanın odasına girdiğimde telefonla görüşüyordu. Konuşmanın seyrinden bakanla aynı konuyu konuştuğunu anladım. Konuşma uzun sürdü ve sonunda, “Emirle haksız yere bir il müftüsünü görevden alacak kadar küçülecek bir başkan olarak bu makamda bir saat bile kalmam” dedi ve telefonu kapattı. Bildiğim kadarıyla bu telefon görüşmesinden sonra Özgüneş ile bir daha yüzyüze görüşmediler ve konuşmadılar.

c) CHP Şanlıurfa milletvekili Celal Paydaş bir görevlinin Şanlıurfa’ya atanmasını defalarca istemiş, başkanlık yetkilileri de bu konuda hep olumsuz cevap vermiş. Bunun üzerine bu milletvekili, bizzat başkanın makamına gelmiş, isteğinde ısrar etmiş, istediği cevabı alamayınca da aralarında tartışma çıkmış. Hatta vekil efendi silâhını çekmiş, fakat kullanma fırsatı verilmemişti. Bu olay günün ve hatta haftaların konusu olmuş, günlerce basında yer almıştı.

Bu olaylar, Altıkulaç Hoca’nın yöneticilik anlayışını ortaya koyan birkaç örnektir. Böyle bir başkanla çalışmak, o dönemde görev yapan üst düzey yöneticilerine ve taşra teşkilâtında görev yapan idarecilere büyük bir rahatlık veriyor, güven ve itibar da kazandırıyor.

Siyaset karşısında bu kadar dik duran bir insanın, emekli olduktan sonra bir siyasî partiden aday olmasını ve milletvekili seçilmesini ben anlamakta zorlandım. Keşke Diyanet İşleri başkanlığı dönemindeki Altıkulaç imajı hiç örselenmeseydi diyorum. Ancak, şunu ifade etmeliyim ki bir siyasî partiden milletvekili olmasına rağmen, bu sıfatını kullanarak başkanlıktan herhangi bir istekte bulunduğunu, bu kimliğini kullanarak iş takip ettiğini hiç duymadım.

3. Altıkulaç Hoca, başkan olduğu dönemlerde başkanlıkta yürütülen bütün işlemleri en ince teferruatına kadar bilmek ister, hatta bilirdi de! Taşraya gönderilen emirlerin yerine getirilmesini önemser, müfettişler aracılığı ile bunların yerine getirilip getirilmediğini günü gününe takip ederdi. Bazan da kendisi bizzat gizlice taşrayı denetlerdi. Seyahatlerinde umuma açık olmayan programlarda karşılanılmaktan ve ağırlanılmaktan hiç hoşlanmazdı. Mümkün mertebe habersiz gitmeyi ve kimseye yük olmamayı isterdi. Bu konuda çok örnekler vardır, ama burada bir-iki tanesini hatırlatmak istiyorum.

a) Ezanların minareye çıkılarak okunması için taşraya bir tâlimat gönderilmişti. Ezan okumak için günde beş defa minarelerin merdivenlerinden inip çıkmak kolay değildi. Bu sebeple bu emri yerine getirmemek için ezan okuyan herkes elinden geldiği kadar direniyordu. Bu konuda iyi bir sonuç alamadığını anlamış olmalı ki bizzat kendisi bir denetim yapmaya karar vermiş.

1982 yılı hac organizesinde ben Medine kiralama ekip başkanı olarak görevlendirilmiştim. Çok zor şartlarda görevimi bitirip bir ambulansla Türkiye'ye döndüm. Bir sabah namazı vaktinde geldim ve evimin zilini çaldım. Valizlerimi indirirken eşim, balkondan seslendi: "Tayyar Bey telefonda, seni istiyor." O tarihlerde cep telefonu olmadığı için telefona cevap vermek üzere eve çıktım. Başkan bana bir "Hoş geldin, nasılsın, yolculuk nasıl geçti, yorgun musun?" gibi bir şey söylemeden; "Şükrü Bey! Hemen hazırlan, ben geliyorum, on dakika sonra oradayım, Antalya'ya gidiyoruz" dedi. Ben "Hocam, daha eve girmedim, saçım sakalım birbirine karışık, iki gündür uykusuz olarak yolculuk yaptım" dememe dahi fırsat vermedi, telefonu kapattı. Çok acele hemen tıraş oldum. Biraz sonra başkan da kapıda göründü ve derhal yola çıktık.

Ankara'dan biraz uzaklaşınca şoför Mehmet'e arabayı sağa çekti. Kendisi direksiyona geçti. Beni ön koltuğa, şoförü de arka koltuğa oturttu. O günkü şartlarda tek şerit yollarda yapabildiği kadar hız yaparak Antalya yolunda ilerlemeye başladık. Yolda müezzinlerin ezan okurken minareye çıkıp çıkmadıklarını kontrol etmek için Antalya'ya gittiğimizi öğrendim. Afyon'dan bir ekmeğe ile biraz peynir aldık. Kendisi direksiyonda olduğu için ekmeği ben üçe böldüm. Peyniri de üçe bölerek ekmeğin arasına yerleştirdim. Bir parçasını kendisine verdim. Benim hazırladığım ekmeğin arasına peyniri yiyerek, hiç kimseye de haber vermeden öğleden önce Antalya'ya vardık. Minareleri görebileceğimiz yüksekçe yerlere ayrı ayrı çıktık. Öğle ezanında minareye çıkmayan müezzinleri tespit ettik.

Hiç beklemeden Antalya'dan Isparta'ya hareket ettik. İkinci namazında da Antalya'da olduğu gibi Isparta'daki müezzinlerin minareye çıkıp çıkmadıklarını tespit ederek Kütahya'ya hareket ettik. Akşam namazında da bu gözleme ve tespit işini Kütahya'da kaleden yaptık. Oradan da yatsı namazına Eskişehir'e yetiştik. Yatsı namazında da burada aynı denetlemeyi gerçekleştirdik. Benim ısrarım üzerine Eskişehir müftüsü merhum Nizamettin Şahin'i aradık ve bir çayını içtikten sonra gece yarısından sonra Ankara'ya döndük. Bu yolculuğumuz süresince Eskişehir hariç, hiçbir yerde oturarak ne yemek yedik ne de çay içtik.

b) 1981 yılında bir gün yine Antalya'ya gitmek üzere Ankara'dan yola çıktık. Bu sefer yanımızda yardımcılarından Niyazi Balođlu da vardı. Yollarda hiçbir il ve ilçe müftüsüne haber verdimedi. Kimsenin haberi olmadan Antalya'ya vardık. Burada açılacak eğitim merkeziyle ilgili bir işimiz vardı. İşimizi gördükten sonra Antalya müftüsü Hikmet Kutlu'ya uğradık. Müftünün ısrarı üzerine vali beyle görüştük. Vali ve müftünün bütün ısrarına rağmen Antalya'da kalmadık ve Ankara'ya hareket ettik. Burdur'a geldiğimizde yola devam edecek halimiz yoktu. Çünkü gerçekten yorgun ve bitkindik. Kimseye haber vermeden bir otele indik. Herkes kendi parasını vererek otelde geceleyip sabah namazından sonra Burdur'dan ayrıldık.

Altıkulaç, özel hayatında nasıl davranıyorsa devletin imkânlarını da aynı anlayışla değerlendiren bir idareci idi. Hac organizasyonunun Diyanet tarafından yürütülmesini ön gören kararnamenin çıkarılmasını sağlayan, yıllarca uygulamalarını yapan ve sistemi oturtan bir başkan olmasına rağmen başkanlığı döneminde gerek Mekke'de gerekse Medine'de son derece mütevazi şartlarda ve görevli personelin kaldığı evlerin küçük bir odasında veya toplantı yaptığı salonun bir köşesinde gecelemeği tercih etti. Onun lüks otellerde kaldığı ne görülmüş ne de duyulmuştur.